

تحول

به معلم بستگی دارد

محمدامین اسپروز

مترجم

میشل بی کاها پای

نویسنده

چکیده

در سراسر جهان، تمام بخش‌ها، از جمله آموزش، تحت تأثیر همه‌گیری کووید ۱۹ دگرگون شده است. همان‌طور که در دوران پساکرونا به هنجار جدیدی نزدیک می‌شویم، نیاز است به چالش‌ها و فرصت‌های نوظهور در آموزش نگاهی تازه داشته باشیم. این مقاله کوتاه، از دریچه مطالعات برنامه درسی، آموزش با هنجار جدید در دوران پساکرونا را بازبینی می‌کند و درباره پیامدهای تداوم بحران روی چهار بخش برنامه درسی شامل هدف، محتوا، رویکرد و ارزیابی بحث می‌کند. این تحقیق نشان می‌دهد، به جز مطالعات برنامه درسی، سایر جنبه‌های آموزش در این دوره جدید از تاریخ بشر باید بیشتر بازنگری و بررسی شوند.

مقدمه

نظام‌های آموزشی در دوران پساکرونا برای «هنجار جدید»^۱ آماده شدند. عبارت «هنجار جدید» اولین بار در حوزه تجارت به کار رفت؛ آن هم برای هشدار به اقتصاددانانی که فکر می‌کردند اقتصادهای صنعتی، پس از رکود اقتصادی، به وضعیت عادی باز می‌گردند. بعد از آن، این اصطلاح در زمینه‌های مختلف و به معنای چیزی که در گذشته معمول نبوده و حال معمول شده است، به کار رفت.

اخیراً چندین اثر پژوهشی به چاپ رسیده‌اند که درباره مقابله با پیامدهای کووید ۱۹، با هدف رسیدن به دوره هنجار جدید نوشته شده‌اند. در زمینه آموزش نیز درباره پذیرش شیوه‌های آنلاین در دوره پساکرونا تحقیقات گسترده‌ای انجام شده است.

این مباحث می‌تواند از دریچه مطالعات برنامه درسی بازنگری شود. برنامه درسی را می‌توان برنامه‌ای تعریف کرد که عناصر متعددی دارد. براساس الگوهای اصلی توسعه برنامه درسی، این عناصر شامل هدف، محتوا، رویکرد و ارزیابی است. توسعه یک برنامه درسی در هر شرایط و دوره‌ای، نیاز به بررسی این چهار عنصر دارد.

تمرکز بر آمادگی به عنوان یک هدف

دوره هنجار جدید پسا کرونا، فرصت‌های جدیدی برای بازنگری اهداف آموزشی ایجاد می‌کند. یکی از اهدافی که یک برنامه درسی را متناسب و واکنش‌گر می‌سازد، افزایش آمادگی در برابر بلاهای طبیعی، بیماری‌ها و مواقع اضطراری است. تاکنون بیشتر تمرکز بر ایجاد آمادگی در مقابل بلاهای طبیعی بوده است، اما در دوران حاضر گرایش به سمت اهدافی است که بر آمادگی در برابر شیوع جهانی بیماری تمرکز بیشتری داشته باشند.

برای تنظیم اهداف آمادگی، باید آن را تعریف کرد. اصطلاحاتی مانند آمادگی برای سلامتی، آمادگی اضطراری و آمادگی در برابر بلاهای طبیعی تعریف‌های رایجی هستند.

برای ادغام موضوعات آمادگی در محتوای برنامه درسی تلاش‌هایی شده است. در بسیاری از کشورها مانند فیلیپین، آمادگی به عنوان یک هدف آموزشی، مورد توجه دانش‌آموزان جوان قرار گرفته است. با توجه به اینکه آمادگی مبحث شفافی نیست، نمی‌توان گفت انواع آمادگی مانند آمادگی در برابر بیماری و بلاهای طبیعی یکسان هستند. همچنین دوران جدید پسا کرونا نیازمند فراهم‌داشتن آمادگی در برابر بیماری کروناست.

در دوره‌های تحصیلی بالاتر، تلاش‌هایی برای گسترش نقش پرستار در پاسخ به شیوع بیماری‌های جهانی انجام شده است. همچنین، رسیدگی به اهداف مربوط به آمادگی در سایر زمینه‌های آموزش عالی آغاز شده است. این تلاش‌ها باید در مقیاس بزرگ‌تر و زمینه‌های بیشتر، از جمله آموزش معلمان، توسعه کشاورزی، مطالعات حمل‌ونقل، پیراپزشکی و سایر زمینه‌های مربوط به خدمات اجتماعی، در دوران جدید تقویت شوند.

بدون شک نهادهای آموزشی و دانش‌آموزان، آمادگی رویارویی با همه‌گیری کرونا را نداشتند و این موقعیت، در برنامه درسی نیز شکاف‌هایی ایجاد کرد. یکی از گام‌های جبران این شکاف‌ها، ایجاد مجموعه‌ای از اهداف آمادگی در برنامه درسی است.

بین کاهش و ادغام محتوا

با محدودیت‌های ایجاد شده توسط کووید ۱۹، ممکن است در برنامه درسی با هنجار جدید نیز ادغام محتوا انجام شود. این اقدام از تعداد ساعات صرف شده روی موضوعات می‌کاهد و در عین

حال تمام نیازهای برنامه درسی را پوشش می‌دهد. همچنین، امکان ادغام محتوای برنامه درسی با موضوعات مختلف امکان‌پذیر است. برای مثال، ممکن است محتوا در تدریس ادبیات، علوم و تاریخ، با گذر از دوره‌های گوناگون تاریخی با هم ادغام شود و روی آثار ادبی و اختراعات علمی در هر دوره تمرکز کند.

به جز ادغام محتوا، بعضی از نهادهای آموزشی، کاهش محتوای برنامه درسی را به شکلی در نظر دارند که فقط محتوای «ضروری» را تدریس کنند. اما این سؤال پیش می‌آید که چه محتوایی «ضروری» تعریف می‌شود؟ در زمان شیوع جهانی همه‌گیری کرونا، محققان سه تعریف زیر را برای تبیین مفهوم «ضروری» پیشنهاد داده‌اند:

۱. اهمیت داشتن

معیار اهمیت شامل مواردی است که میزان بنیادی بودن محتوا در موضوع مورد مطالعه مد نظر باشد. در مواردی که محتوا از نظر موضوعی با ارزش شناخته شود، پس اهمیت دارد. بنابراین، برای لحاظ در برنامه درسی پیشنهاد می‌شود.

۲. مرتبط بودن

این معیار بر این اصل استوار است که محتوا باید به ارزش‌ها، مشکلات و واقعیت‌های جامعه مرتبط باشد تا به دانش‌آموزان کمک کند شهروندان مفیدتری باشند.

۳. کارآمدی

برنامه درسی باید شامل محتواهایی باشد که دانش‌آموز را هم برای پذیرش شرایط حال و هم برای رویارویی با آینده آماده کند.

گستره رویکردهای آموزشی

بسیاری از نظام‌های آموزشی بر رویکردهای واکنش‌گرا در اجرای برنامه درسی تمرکز کرده‌اند و بسیاری از آن‌ها به دنبال اجرای فناوری هستند. با توجه به فاصله‌گذاری اجتماعی در دوره حاضر، بسیاری از مدرسه‌ها به روش‌های کاملاً آنلاین یا روش‌های آموزش ترکیبی گرایش پیدا کرده‌اند.

در دوران پسا کرونا، رویکرد آموزشی به روش‌های کاملاً برخط می‌تواند امکان‌پذیر باشد. مثلاً در چین، در دوران کرونا، بیش از ۱۸۰ میلیون دانش‌آموز در خانه به ادامه تحصیل مشغول شدند و با وجود تعطیلی مدرسه‌ها در دوران قرنطینه، آموزش این بار به شکل کاملاً آنلاین و از طریق انواع متعددی از دوره‌های آنلاین و کتاب‌های درسی الکترونیکی ادامه یافت. علاوه بر این، آموزش ترکیبی را که روش جدیدی در حوزه فناوری آموزشی است، می‌توان رویکردی آموزشی توصیف کرد که تلفیقی از کلاس‌های درس سنتی و دیجیتال آنلاین است. در این روش، حضور معلم و دانش‌آموز، به طوری که قابلیت کنترل سرعت و

برنامه درسی باید شامل محتواهایی باشد که دانش‌آموز را هم برای پذیرش شرایط حال و هم برای رویارویی با آینده آماده کند

آموزش ترکیبی را که روش جدیدی در حوزه فناوری آموزشی است، می‌توان رویکردی آموزشی توصیف کرد که تلفیقی از کلاس‌های درس سنتی و دیجیتال برخط است

موقعیت دانش‌آموز ممکن باشد، ضروری است. این ویژگی‌های آموزش ترکیبی، فرصت خوبی را در آموزش دوره جدید فراهم می‌کند.

در بعضی از کشورهای پیشرفته، آموزش ترکیبی یک روش آموزشی ثابت است که آن‌ها قادر ساخته است با اثرات کنونی همه‌گیری کرونا سازش یابند. با این حال، در سایر کشورها، مدرسه‌ها باید در زمینه برنامه‌ریزی برای آموزش مجازی راه‌حل دقیقی ارائه دهند. این امر مستلزم ارزیابی توانایی آن‌ها در اتصال به اینترنت و آماده‌بودن معلمان است.

آموزش ترکیبی هنوز به میزان زیادی به روش‌های کلاس سنتی متکی است. با در نظر گرفتن فاصله‌گذاری اجتماعی در دوران حاضر، رویکردهای کار گروهی که نیازمند تعامل از طریق ارتباط فیزیکی هستند، مانند گروه‌های رسمی و غیررسمی آموزش مشارکتی^۱، آموزش هم‌کلاسی^۲ و یازل^۳، ممکن است اصلاح یا از روش‌های تدریس حذف شوند. روش دیگر، روش آموزش مستقیم است که معلمان آن را برنامه‌ریزی و مدیریت می‌کنند و در آن بخش بیشتر آموزش از طریق سخنرانی و ارائه تصویر انجام می‌شود.

همه‌گیری جهانی کرونا به‌تنهایی در حال بازتعریف رویکردهای آموزشی است. نظام‌های آموزشی باید این طیف گسترده از گزینه‌های آموزشی را نه تنها به‌عنوان فرصت، بلکه به‌عنوان چالش بررسی کنند.

نکاتی در خصوص ارزیابی آموزشی

تعطیلی بسیاری از نظام‌های آموزشی، دوره امتحانات در مدرسه را هم شامل شد. در نتیجه شاهد روش‌های متفاوتی

برای ارزیابی آموزشی بودیم. این روش‌ها بخشی از هنجار جدید آموزشی هستند. بسیاری از مدرسه‌ها دستورالعمل‌هایی برای تغییر ارزیابی برنامه درسی اجرا کردند.

برای ارزیابی آنلاین، دو نوع هم‌زمان^۴ و غیرهم‌زمان^۵ وجود دارد. در نوع هم‌زمان، معلم و دانش‌آموز در یک زمان مشخص و از طریق نرم‌افزار با هم کار می‌کنند. همچنین، در این روش معلم می‌تواند از طریق تلفن تکالیف را به دانش‌آموزان بدهد. در نوع غیرهم‌زمان، نیازی نیست معلم و دانش‌آموز به صورت زنده با هم تعامل داشته باشند.

در خصوص نظام نمره‌دهی نیز بسیاری از مدرسه‌ها تصمیم گرفتند معیاس ارزیابی خود را از کیفی به کمی، مانند نظام ردی یا قبولی، تغییر دهند. اثرات این تصمیم برخی را نگران کرده است. مزایا و معایب مقیاس‌های گوناگون ارزیابی می‌تواند بر انگیزه دانش‌آموزان مؤثر باشد.

با اینکه انتظار می‌رود در هنجار جدید، شیوه‌های ارزیابی کیفی همچنان قالب باشند، اما با ادامه این بحران جهانی، ممکن است نظام‌های ارزیابی مدرسه‌ها دچار خطا شوند. با توجه به شرایط سخت دانش‌آموزان، ممکن است معلمان بیشتر ارفاق کنند و به دانش‌آموزان نمره‌های بالاتری بدهند.

بحران کرونا به‌طور دائم نظام ارزیابی آموزشی را متحول می‌کند. حرکت به سوی ارزیابی آنلاین و تغییر نظام نمره‌دهی اجتناب‌ناپذیر است. با این تغییرات، معلمان باید تلاش کنند کیفیت ارزیابی را بالا نگه دارند.

نتیجه‌گیری

اثرات پیش‌بینی نشده شیوع جهانی کرونا قطعاً سیستم‌های آموزشی را به سمت هنجاری جدید سوق داده است. هدف برنامه آموزشی باید گسترش آمادگی در میان دانش‌آموزان، با تأکید بر هنجار جدید، باشد. در مورد کاهش یا ادغام محتوای برنامه درسی نیز چالش‌هایی وجود دارند. همچنین در ارزیابی آموزشی، نگرانی‌هایی در رابطه با ارزیابی یادگیری توسط معلمان وجود دارد.

همه‌گیری کرونا بر تمام ابعاد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و روانی جامعه تأثیر می‌گذارد. به منظور آماده‌سازی بهتر نهادهای آموزشی در این دوره جدید از تاریخ بشر، این ابعاد باید بیشتر بررسی شوند.

* منبع

Cahapay, M. B. (2020). Rethinking Education in the New Normal Post-COVID-19 Era: A Curriculum Studies Perspective. *Aquademia*, 4(2), ep20018

* پی‌نوشت‌ها

1. New Normal
2. Formal and Informal Cooperative Learning Groups
3. Peer Instruction
4. Jigsaw
5. Synchronous Form
6. Asynchronous Form

